

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että elinkeinotulon verottamisesta annettua lakia muutetaan eri Euroopan unionin jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavaa yhteistä verojärjestelmää koskevan direktiivin muuttamisesta johtuen.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia yhteisöjen saamien osinkotulojen verovapautta koskevaan sääntelyyn. Osinkotulon verovapautta rajoitettaisiin siten, että osinko olisi veronalaista tuloa siltä osin kuin suoritus on verotuksessa vähennyskelpoinen osingon maksajalle. Jos suoritus on maksajalle vain osittain vähennyskelpoinen, osinko olisi veronalaista vain vähennyskelpoista määrää vastaavalta osin. Muu osa saadusta osingosta olisi verovapaata.

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain osinkoverotusta koskevaan sääntelyyn ehdotetaan lisättäväksi yleinen väärinkäytöksiä estävä säännös. Säännös koskisi yhteisöjen välisiä osinkoja. Säännöstä sovellettaisiin järjestelyihin, jotka eivät ole aitoja ja joilla pyritään perusteettomasti hyödyntämään osinkotulon verovapautta koskevia säännöksiä. Säännöksen soveltamisedellytysten täytyessä osinko olisi veronalainen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2016 alusta. Muutosta sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2016 toimitettavassa verotuksessa.

PERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Yleistä

OECD:ssä ja EU:ssa pyritään rajoittamaan aggressiivista verosuunnittelua. OECD:ssä käynnistettiin vuonna 2013 BEPS-hanke (Base Erosion and Profit Shifting), jonka tarkoituksena on rajoittaa aggressiivisesta verosuunnittelusta sekä valtioiden välisestä verokilpailusta johtuvaa yhteisöveropohjan rapautumista. Myös EU:ssa on käynnistetty useita toimia aggressiivisen verosuunnittelun ja veronkierron ehkäisemiseksi. Yksi näistä toimista on eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä annetun direktiivin 2011/96/EU (*emo-tytäryhtiödirektiivi*) muuttaminen.

Emo-tytäryhtiödirektiivillä on vapautettu verosta osingot ja muut jaetut voitot, joita emoyhtiöt saavat tytäryhtiöiltään. EU:ssa on kuitenkin todettu, että direktiiviin perustuvaa osinkojen laajaa verovapautta käytetään hyväksi monikansallisten konsernien niin sanotuissa verotuksen hybridijärjestelyissä. Tämän takia direktiiviin soveltamisalaan sekä väärinkäytön vastaiseen sääntökyseen tehtiin muutoksia, joiden tarkoituksena on varmistaa, ettei direktiivin soveltaminen estä haitallisen verosuunnittelun tehokasta torjuntaa. Direktiivin muutos on saatettava kansallisesti voimaan 31 päivänä joulukuuta 2015.

1.2 Kansallinen lainsäädäntö

Yhteisön kotimaiselta yhteisöltä saama osinko

Nykyjärjestelmässä yhteisöjen välisten osinkojen ketjuverotus on pääsääntöisesti poistettu sääntämällä nämä osingot verovapaiksi. Osinkotulo on kuitenkin kokonaan veronalaista tuloa silloin, kun noteeraamaton yhtiö saa osinkoa julkisesti noteeratulta yhtiöltä, jonka osakepääomasta se omistaa osinkoa jaettaessa välittömästi alle kymmenen prosenttia. Lisäksi raha-, vakuutus- ja eläkelaitoksen sijoitusomaisuusosakkeiden perusteella saadusta osingosta 75 prosenttia on veronalaista tuloa.

Osinkoa koskevaa sääntelyä sovelletaan eräin poikkeuksin myös vapaan oman pääoman rahastosta saatuun varojenjakoön sekä osuuskunnasta saatuun ylijäämään.

Yhteisön ulkomaiselta yhteisöltä saama osinko

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968, *elinkeinoverolaki*) 6 a §:n mukaan emo-tytäryhtiödirektiivissä tarkoitetuilta yhtiöiltä sekä tietyin edellytyksin muulta Euroopan talousalueella asuvalta yhteisöltä kuin direktiivissä tarkoitettu yhtiöltä saatuja osinkoja verotetaan samalla tavalla kuin yhteisön kotimaasta saamia osinkoja. Muun Euroopan talousalueella asuvan yhteisön maksaman osingon samanlainen verotus edellyttää, että osinkoa jakavan yhteisön kotipaikka on sen asuinvaltion verolainsäädännön mukaan tässä valtiossa eikä kotipaikka kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen mukaan ole EU:n tai Euroopan talousalueen ulkopuolella olevassa valtiossa. Lisäksi edellytetään, että osinkoa jakava yhteisö on ilman valintamahdollisuutta ja vapautusta velvollinen suorittamaan vähintään kymmenen prosenttia veroa tulosta, josta osinko on jaettu.

Raha-, vakuutus- ja eläkelaitoksen sijoitusomaisuusosakkeiden perusteella emoyhtiötytäryhtiödirektiivissä tarkoitetuista yhtiöistä saaduista osingoista 75 prosenttia on veronalaisista, kun omistusosuus on alle kymmenen prosenttia. Muilta ulkomaisilta yhteisöiltä saadut

osingot ovat elinkeinoverolain mukaan kokonaan veronalaista tuloa. Osinko voi kuitenkin olla Suomessa verovapaa kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen (*verosopimus*) perusteella.

Suomen oikeutta verottaa ulkomailta saatua osinkotuloa on rajoitettu Suomen tekemissä verosopimuksissa. Yleensä rajoitus on vastavuoroinen eli myös toisen sopimusvaltion oikeutta periä lähdeveroa Suomeen maksetusta osingosta on rajoitettu samalla tavalla. Verosopimuksen mukaan osinko saattaa tietyissä tilanteissa olla verovapaata osingonsaajan asuinvaltiossa. Suomen tekemissä verosopimuksissa osingot on tavallisesti vapautettu kokonaan verosta, jos osingonsaajayhtiö omistaa tietyin vähimmäisosuuden, esimerkiksi kymmenen prosenttia, osingonjakajayhtiön pääomasta.

Veron kiertäminen

Veron kiertämiseksi luokiteltavissa toimissa on kyse tilanteista, joissa toimenpiteillä tavoitellaan lain tarkoitukselle vieraita veroetuja. Tällaisia perusteettomia veroetuja pyritään ehkäisemään Suomen verolainsäädännössä muun muassa veron kiertämistä koskevalla verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995, *verotusmenettelylaki*) 28 §:n säännöksellä. Säännöstä sovelletaan tapauskohtaisen tosiseikkojen ja olosuhteiden arvioinnin perusteella tilanteisiin, joissa olosuhteelle tai toimenpiteelle on annettu sellainen oikeudellinen muoto, joka ei vastaa asian varsinaista luonnetta ja toimenpiteeseen on ryhdytty ilmeisesti verosta vapautumisen tarkoituksessa. Perusteettoman veroedun saaminen estetään siten, että verotus toimitetaan ikään kuin asiassa olisi käytetty oikeaa muotoa.

Yleisen veronkiertosäännöksen lisäksi elinkeinoverolain 52 h §:ssä on erillinen säännös yritysjärjestelyissä sallittujen veroetujen väärinkäyttötilanteista.

1.3 Osinkoverotukseen vaikuttava EU:n lainsäädäntö

EU-oikeus vaikuttaa jäsenvaltioiden kansallisiin verojärjestelmiin ja verolainsäädäntöön Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (*SEUT*) ja direktiivien kautta. Osinkoverotusta koskevaan sääntelyyn vaikuttaa erityisesti SEUT:n sijoittautumisoikeutta ja pääomien vapaata liikkumista koskeva sääntely sekä emo-tytäryhtiödirektiivi. Euroopan talousalueesta tehdyllä sopimuksella (*ETA-sopimus*) vapaata sijoittautumisoikeutta ja pääomien vapaata liikkumista koskeva sääntely on ulotettu myös Euroopan talousalueelle.

Emo-tytäryhtiödirektiivi on alun perin annettu vuonna 1990. Direktiiviä on muutettu useita kertoja muun muassa unionin laajentumisen vuoksi. Viimeisin konsolidoitu versio direktiivistä on 2011/96/EU.

Emo-tytäryhtiödirektiivillä on vapautettu verosta osingot ja muut jaetut voitot, joita emoyhtiöt saavat tytäryhtiöiltään. Emoyhtiölle jaettu voitto on emoyhtiön sijaintijäsenvaltiossa vapautettava verosta tai vaihtoehtoisesti on sallittava emoyhtiön vähentää veronsa määrästä tytäryhtiön tästä voitosta maksamaa veroa vastaava osuus. Lisäksi tytäryhtiön emoyhtiölleen jakama voitto on vapautettava lähdeverosta tytäryhtiön sijaintivaltiossa. Näillä säännöksillä direktiivi velvoittaa poistamaan niin sanotun ketjuverotuksen, jos osingonsaaja hallitsee välittömästi vähintään kymmenen prosenttia toisessa jäsenvaltiossa asuvan osinkoa jakavan yhteisön pääomasta. Direktiiviin sisältyvä omistusosuutta koskeva vaatimus on vähimmäisvaatimus ja jäsenvaltiot voivat kansallisessa lainsäädännössään omaksua pienemmänkin omistusosuusvaatimuksen. Direktiivissä on lisäksi annettu mahdollisuus korvata tämä pääomaosuutta koskeva edellytys äänioikeuksien hallintaa koskevalla edellytyksellä.

Direktiivin liitteessä on lueteltu kaikki ne jäsenvaltioiden yhtiömuodot, joihin direktiivi soveltuu. Suomen osalta direktiivin kattamia yhtiöitä ovat osakeyhtiö, osuuskunta, säästöpankki ja vakuutusyhtiö. Yhtiön verotuksellisen kotipaikan on oltava jonkin EU-valtion verolainsäädännön mukaan kyseisessä valtiossa eikä kotipaikka voi olla kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen mukaan EU:n ulkopuolella. Direktiivin soveltamisalan ulkopuolelle jäävät esimerkiksi sellaiset yhtymät, jotka eivät ole yhteisöverovelvollisia.

Emo-tytäryhtiödirektiivi on kansallisesti pantu täytäntöön elinkeinoverolain 6 a §:n ja rajoitettusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) 3 §:n 6 momentin säännöksillä. Emo-tytäryhtiödirektiiviin viitataan lisäksi tuloverolain (1535/1992) 33 c §:ssä, elinkeinoverolain 6 b §:ssä sekä rajoitettusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 7 §:n 1 momentin 3 kohdassa.

Emo-tytäryhtiödirektiivi ei koske muiden yritysten kuin direktiivissä mainittujen yhtiöiden välisten osinkojen verotusta. Suomessa yhteisöjen välisten osinkojen ketjuverotus on poistettu laajemmin kuin direktiivissä edellytetään. Yhteisöjen väliset osingot ovat verovapaita silloinkin, kun osingonsaaja omistaa osinkoa jakavasta yhtiöstä alle kymmenen prosenttia. Poikkeuksen muodostaa ainoastaan sijoitusomaisuusosakkeiden perusteella saatua osinkoa sekä noteeraamattoman yhtiön julkisesti noteeratulta yhtiöltä saamaa osinkoa koskevat säännökset, joissa verovapauden edellytykseksi on asetettu kymmenen prosentin omistusosuus.

1.4 Emo-tytäryhtiödirektiivin muuttamista koskevat direktiivit

Emo-tytäryhtiödirektiivin muuttamista koskevilla direktiiveillä (EU) 2015/121 ja 2014/86/EU rajattiin direktiivissä säädettyä osinkojen verovapautta ja täsmennettiin direktiivin yleistä väärinkäytön vastaista säännöstä. Muilta osin direktiivin esimerkiksi yhtiömuotoa, verovelvollisuutta ja omistusosuutta koskeva sääntely säilyi ennallaan. Direktiivillä 2014/86/EU saatettiin lisäksi ajan tasalle direktiivin 2011/96/EU liitteessä I oleva A osa lisäämällä siihen tiettyjä yhtiötyyppejä, joihin sovelletaan yhtiöverotusta Puolassa sekä yhtiötyyppejä, jotka sisältyvät Romanian yhtiölakiin.

Direktiivin muutosten taustalla oli komission ehdotus jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä annetun direktiivin 2011/96/EU muuttamisesta, COM(2013) 814. Muutokset on saatettava kansallisesti voimaan viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2015.

Komission ehdotus emo-tytäryhtiödirektiivin muuttamiseksi

Komission veropetosten ja veronkierron torjunnan tehostamista koskevassa toimintasuunnitelmassa (6.12.2012) verotuksellisiin hybridijärjestelyihin liittyvien verokohtelun eroavuuksien poistamista sekä eri direktiiveihin sisältyvien väärinkäytön vastaisten säännösten vahvistamista pidettiin toimenpiteinä, jotka tulee toteuttaa lyhyellä aikavälillä. Komissio antoi toimintasuunnitelman pohjalta 25 päivänä marraskuuta 2013 ehdotuksen emo-tytäryhtiödirektiivin muuttamisesta. Komissio esitti muutoksia direktiivin soveltamisalaan sekä yleisen direktiivin väärinkäytön ehkäisemistä koskevan säännöksen lisäämistä direktiiviin. Muutosten tarkoituksena oli ratkaista verotuksellisten hybridijärjestelyiden verokohtelun eroavuudet emo-tytäryhtiödirektiivin soveltamisalalla ja varmistaa, ettei direktiivin soveltaminen tahattomasti estä verotuksellisista hybridijärjestelyistä johtuvan kaksinkertaisen verottamatta jäämisen tehokasta torjuntaa.

Direktiivi 2014/86/EU

Emo-tytäryhtiödirektiivin 4 artiklan 1 kohdan a) kohdassa säädetyn osinkojen verovapauden edellytykseksi asetettiin direktiivin muutoksessa se, ettei jaettu voitto ole tytäryhtiölle verotuksessa vähennyskelpoinen. Muutoksesta on säädetty direktiivin 2014/86/EU 1 artiklan 1 kohdassa. Jos voitonjako ei kuitenkaan ole kokonaan vähennyskelpoinen, rajoitus koskee vain vähennyskelpoista määrää ja muu osa saadusta voitonjakoista voi olla verovapaata rajoituksen estämättä. Muutos koskee vain emoyhtiön saamien osinkojen tuloverotusta, ei tytäryhtiön valtiossa toteutettavaa lähdeverotusta.

Direktiivin muutoksen tarkoituksena on ehkäistä direktiivin soveltamiseen perustuvia tilanteita, joissa tietty suoritus on verotuksessa maksajalle vähennyskelpoinen ja toisaalta suoritusensaajalle verovapaa. Kyse on direktiivin väärinkäytön vastaisesta sääntelystä, jonka tavoitteena on ehkäistä direktiivin soveltamisesta johtuvia perusteettomia veroetuja eri jäsenvaltioissa sijaitsevien emo- ja tytäryhtiöiden ryhmille verrattuna samassa jäsenvaltiossa sijaitsevien emo- ja tytäryhtiöiden ryhmiin.

Direktiivi (EU) 2015/121

Emo-tytäryhtiödirektiivin 2011/96/EU 1 artiklan 2 kohdassa säädetty väärinkäytön vastainen säännös korvattiin muutoksen myötä kokonaan uudella säännöksellä, josta säädettiin direktiivin (EU) 2015/121 artiklassa 1. Uusi yleinen väärinkäytön vastainen säännös koskee direktiivissä tarkoitettujen etujen epäämistä tilanteissa, jotka eivät ole aitoja ja joilla pyritään perusteettomasti hyödyntämään direktiivin etuja. Soveltamisedellytysten täyttymistä tarkastellaan tapauskohtaisesti olosuhteiden ja tosiseikkojen perusteella. Säännöksen mukaan direktiiviin perustuvia etuja ei saa myöntää sellaiselle järjestelylle tai järjestelyjen sarjalle, jonka pää tarkoituksena tai yhtenä keskeisenä tarkoituksena on direktiivin tavoitteen tai tarkoituksen vastaisen veroedun saavuttaminen ja joka ei ole aito kaikki asiaan liittyvät tosiseikat ja olosuhteet huomioon ottaen. Järjestelyyn voi sisältyä useampi kuin yksi vaihe tai osa. Säännöksen mukaan järjestelyä tai järjestelyjen sarjaa on pidettävä epäaitona siltä osin kuin se ei perustu päteviin liiketaloudellisiin syihin, jotka vastaavat asian todellista taloudellista luonnetta.

Säännös soveltuu myös yksittäisiin järjestelyyn osiin sellaisenaan, jos kyse on toimenpiteiden kokonaisuudesta ja osaa toimista pidetään aitona, mutta osaa ei. Säännös on minimisäännös, joka ei estä nykyisten kansallisten veronkiertosäännösten tai esimerkiksi verosopimusten väärinkäyttöä rajoittavien määräysten soveltamista.

Yleisen väärinkäytön vastaisen säännöksen uudistamista pidettiin tarpeellisena, koska jäsenvaltioiden kansalliset yleiset ja erityiset väärinkäytön vastaiset säännökset ja veronkiertosäännökset ovat erilaisia ja eritasoisia kansallisen verojärjestelmän erityispiirteet huomioon ottaen. Kaikilla jäsenvaltioilla ei ole väärinkäytön estämiseen tarkoitettuja kansallisia säännöksiä tai sopimusmääräyksiä. Tavoitteena oli myös varmistaa, että direktiiviä sovelletaan eri jäsenvaltioissa entistä yhdenmukaisemmin.

Muutosten suhde verosopimusten määräyksiin

Valtioiden välisillä verosopimuksilla muun muassa jaetaan kansainvälisissä tilanteissa tulon verotusoikeus tulon lähdevaltion ja tulon saajan asuinvaltion välillä. Verosopimusten määräykset voivat Suomessa rajoittaa kansalliseen sääntelyyn perustuvaa tulon verotusta. Useimmissa Suomen solmimissa verosopimuksissa osingot on säädetty vapaaksi Suomen verosta, jos osingonsaaja omistaa osinkoa jakavasta yhtiöstä tietyn osuuden, yleensä vähintään kymmenen prosenttia.

Emo-tytäryhtiödirektiivin muutosten kansallisen implementoinnin jälkeen osinkoveroetujen väärinkäytön vastaiset säännökset ovat osa kansallista sääntelyä, jota verosopimukset voivat lähtökohtaisesti rajoittaa. Verosopimusmääräyksiä sovellettaessa otetaan kuitenkin huomioon myös verosopimusten tarkoitus, joka OECD:n malliverosopimuksen kommentaarin mukaan on paitsi kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen poistaminen myös veronkierron estäminen.

Malliverosopimuksen kommentaarissa 1 artiklan kohdalla (Improper use of the Convention, kommentaari vuodelta 2014, kohdat 7—12) on käsitelty verosopimusten väärinkäyttötilanteita. Kommentaarissa on myös tarkasteltu kansallisten veron välttämistä ehkäisevien säännösten ja verosopimusten välistä suhdetta. Kommentaarin mukaan kansallisten väärinkäytön vastaisen säännösten soveltaminen ei ole ristiriidassa verosopimusten määräysten kanssa, kun kyse on kansallisen verolainsäädännön säännöksistä, jotka koskevat kansallista verotusoikeutta. Tällainen sääntely ei kuulu verosopimusten piiriin eikä verosopimuksilla siten ole vaikutusta tällaisten säännösten soveltamiseen. Lisäksi kommentaarin mukaan verosopimusetujen väärinkäyttötilanteissa verosopimusetuja ei tule myöntää. Näin voidaan toimia, jos järjestelyn pääasiallinen tarkoitus on saavuttaa verotuksellinen etu, jonka soveltaminen tässä tilanteessa olisi vastoin kyseisen säännöksen tarkoitusta ja tavoitetta.

Esityksessä ehdotettujen säännösten tarkoituksena on ehkäistä osinkoveroetujen väärinkäyttöä. Ehdotettuja säännöksiä voidaan soveltaa verosopimusmääräysten estämättä kuten myös verotusmenettelylain 28 §:n yleistä veronkiertosäännöstä.

1.5 Nykytilan arviointi

Suomen kansallisessa verolainsäädännössä ei tällä hetkellä ole erityisiä säännöksiä verotuksellisiin hybridijärjestelyihin puuttumisesta. Kansallisten verosäännösten soveltamisalan ulkopuolelle ei ole nimenomaisesti rajattu tilanteita, joissa saattaa olla kyse tällaisiin järjestelyihin liittyvästä haitallisesta verosuunnittelusta. Julkaistua oikeuskäytäntöä tilanteista, joissa osinko olisi katsottu saajalle veronalaiseksi maksajan verotuksessa tehdyn vähennyksen vuoksi, ei ole.

Jos verotuksellisiin hybridijärjestelyihin perustuvien suoritusmenetelmien verotukseen ei liittyisi erityissääntelyä, niitä arvioitaisiin yleisten tulon veronalaisuutta ja menon vähennyskelpoisuutta koskevien säännösten nojalla. Tapauskohtaisesti tilanteita voitaisiin arvioida myös esimerkiksi verotusmenettelylain 28 §:n yleisen veronkiertosäännöksen nojalla.

Yhteisöjen saamat osinkotulot ovat Suomessa tällä hetkellä laajasti verovapaita. Verovapaus on kansallisesti säädetty laajemmaksi kuin emo-tytäryhtiödirektiivi edellyttäisi. Pääsäännön mukaan yhteisöjen väliset osingot ovat verovapaita omistussuudesta riippumatta. Verovapautta ei ole rajoitettu myöskään esimerkiksi omistustajan perusteella. EU-valtioissa ja Euroopan talousalueella asuvilta ulkomaisilta yhteisöiltä saatuja osinkoja käsitellään verotuksessa samoin kuin kotimaasta saatuja osinkoja. Suomen kansallisessa sääntelyssä osinkotulon verovapaus koskee yhteisöiltä saatuja osinkoja, mikä kattaa myös yhtiöiltä saadut osingot.

Suomen kansalliseen sääntelyyn sisältyvä yleinen veronkiertosäännös on soveltamisalaltaan laaja. Yleisen veronkiertosäännöksen lisäksi elinkeinoverolain 52 h §:ssä on erillinen säännös yritysjärjestelyissä sallittujen veroetujen väärinkäyttötilanteista.

2 Esityksen tavoitteet ja ehdotetut muutokset

2.1 Esityksen tavoitteet

Esityksen tavoitteena on sisällyttää Suomen verolainsäädäntöön emo-tytäryhtiödirektiivin muutokset, joilla ehkäistään osinkoveroetujen väärinkäyttämistä. Esityksen tavoitteena on direktiivin muutoksiin perustuen rajoittaa yhteisön saamien osinkojen verovapautta tilanteissa, joissa osinko on suorituksen maksajalle verotuksessa vähennyskelpoinen. Lisäksi esityksen tavoitteena on säätää yleinen yhteisöjen osinkoverosääntelyyn liittyvä väärinkäytön vastainen säännös.

2.2 Ehdotetut muutokset

Suomen kansallinen osinkoverosääntely pohjautuu osin emo-tytäryhtiödirektiivin osinkoverosääntelyyn. Suomen kansallisessa sääntelyssä on toteutettu direktiiviin perustuva emo- ja tytäryhtiöiden välisten osinkojen verovapaus. Direktiivin muutoksella verovapauden soveltamisalaa on kavennettu, mikä tulee ottaa huomioon myös kansallisessa osinkoverosääntelyssä.

Direktiiviin on lisätty yleinen väärinkäytön vastainen säännös, jonka tarkoituksena on estää direktiiviin perustuvien veroetujen myöntäminen väärinkäyttötilanteissa. Kansallisen lainsäädännön selkeyttämiseksi Suomen lainsäädäntöön ehdotetaan sisällytettäväksi direktiivin muutoksen mukainen yhteisöjen osinkoveroetujen väärinkäyttöä ehkäisevä säännös.

Yhteisön saaman osingon verovapauden rajoittaminen

Esityksessä ehdotetaan, että yhteisön saamien osinkojen verovapautta rajoitettaisiin. Lain 6 a §:ään lisättäisiin uusi 9 momentti, jonka 1 kohdassa säädettäisiin pykälässä säädettyä osinkotulon verovapautta koskevasta poikkeuksesta. Säännöstä sovellettaisiin siltä osin kuin momentissa säädetty edellytykset täyttyvät. Muilta osin osinkoon sovellettaisiin pykälän 1—8 momentin säännöksiä. Rajoitus toteutettaisiin emo-tytäryhtiödirektiivin muutetun 4 artiklan 1 kohdan a) kohdan mukaisesti. Esityksessä ei ehdoteta muita muutoksia nykyiseen kansalliseen osinkoverosääntelyyn lukuun ottamatta alla kuvattua yleistä väärinkäytön vastaista säännöstä.

Ehdotetun muutoksen mukaan yhteisön saama osinko olisi veronalainen siltä osin kuin suoritus on maksajalle verotuksessa vähennyskelpoinen. Rajoitusta sovellettaisiin riippumatta siitä, onko suorituksen maksaja tosiasiallisesti vähentänyt suorituksen verotuksessaan. Tällöin rajoitusta sovellettaisiin, vaikka suorituksen käsittely toisaalta maksajan ja toisaalta saajan verotuksessa tapahtuisi eriaikaisesti. Rajoituksen soveltamisen kannalta merkitystä ei olisi myöskään esimerkiksi sillä, että maksajan verotuksessa sovellettujen tappiontaussäännösten vuoksi vähennys ei ole vielä realisoitunut.

Rajoitus koskisi kokonaan verovapaita osinkoja, joista säädetään elinkeinoverolain 6 a §:n 1, 2 ja 4 momentissa. Rajoitus koskisi myös osittain verovapaita osinkoja, joista säädetään elinkeinoverolain 6 a §:n 3 momentin 1 kohdassa ja 7 momentissa. Lisäksi rajoitus koskisi tuloverolain 33 d §:n 3 momentissa tarkoitettuja osakeyhtiön, osuuskunnan, säästöpankin ja keskinäisen vakuutusyhtiön saamia tuloverolain mukaan verotettavia osinkoja sekä yhteisön saamia maatilatalouden tuloverolain (1967/543) mukaan verotettavia osinkoja. Rajoitus koskisi myös yhteisön saamaa osinkona pidettävää varojenjakoja vapaan oman pääoman rahastosta ja elinkeinoverolain 6 d §:n 4 momentissa tarkoitettua osuuskunnasta saatua ylijäämää.

Ehdotettu osinkotulon verovapauden rajoittaminen tarkoittaa, että se osa osingosta, johon rajoitusta sovelletaan, on kokonaan veronalaista tuloa. Yhteisön saamien osinkotulojen verotuksessa osinko on pääsääntöisesti kokonaan verovapaata tai kokonaan veronalainen. Elinkeino-
verolain 6 a §:n 3 momentin 1 kohdassa ja 7 momentissa säädetty osittainen verovapaus on poikkeus tästä pääsäännöstä.

Rajoitus kohdistuisi esityksen mukaan vain siihen osaan osinkoa, joka on maksajalle verotuksessa vähennyskelpoinen. Jos suorituksesta vain osa on maksajalle vähennyskelpoinen, vähennyskeltvottomaan osaan voidaan osingonsaajan verotuksessa soveltaa normaaleja osinkoverosäännöksiä.

Säännöksen soveltamisala vastaisi kansallisen osinkoverosääntelyn soveltamisalaa. Suomen kansallisessa osinkoverosääntelyssä verovapauden edellytykseksi ei pääsääntöisesti ole asetettu omistusosuutta tai äänivaltaa koskevia edellytyksiä. Tällaisia rajoituksia ei ehdoteta säädetäväksi myöskään ehdotetun rajoituksen soveltamisen edellytykseksi. Omistusosuutta tai äänivaltaa koskevan soveltamisedellytyksen säätäminen rajoituksen yhteydessä heikentäisi rajoituksen tehokkuutta.

Verovapauden rajoittamista koskeva säännös olisi verovapauden väärinkäytön vastaisena säännöksenä poikkeus yhteisön saaman osingon verotusta koskevasta pääsäännöstä. Säännöstä sovellettaisiin tapauskohtaisen tosiseikkojen ja olosuhteiden arvioinnin perusteella silloin, kun säännöksen soveltamisedellytykset täyttyvät. Yhteisöjen välisten osinkojen verovapauden tarkoituksena on ketjuverotuksen ehkäiseminen. Tällä tarkoitetaan sitä, ettei osingon saavaa yhtiötä veroteta samasta voitosta, josta osingon jakavaa yhtiötä on jo verotettu. Jos osinkoa jakava yhtiö voi verotuksessaan vähentää tämän suorituksen, kyse ei tältä osin ole voitosta, josta yhtiötä olisi verotettu eikä ketjuverotusta synny.

Tyypillinen säännöksen soveltamistilanne olisi verotukselliseen hybridirahoitusjärjestelyyn perustuvan suorituksen käsittely suorituksen saajan verotuksessa veronalaisena tulona verovapaan osingon sijasta. Suorituksen maksajan ja toisaalta suorituksen saajan kotipaikat ovat tällöin tavallisesti eri valtioissa. Suoritusta käsitellään näiden valtioiden verotuksessa eri tavalla; suorituksen saajan valtiossa osinkona ja suorituksen maksajan valtiossa vähennyskelpoisena menona, esimerkiksi korkona.

Yleinen väärinkäytön vastainen säännös

Lain 6 a §:ään lisättävän uuden 9 momentin 2 kohdan mukaan yhteisön saamaan osinkotuloon pykälän nojalla sovellettavia veroetuja ei myönnettäisi olosuhteissa, joissa tavoitellaan pykälässä tarkoitettujen osinkoveroetujen väärinkäyttämistä. Säännöstä sovellettaisiin siltä osin kuin 9 ja 10 momentissa säädetty soveltamisedellytykset täyttyvät. Muilta osin osinkoon sovellettaisiin pykälän 1—8 momenttien säännöksiä.

Säännös toteutettaisiin emo-tytäryhtiödirektiivin muutetun 1 artiklan mukaisesti. Kyseessä olisi yhteisön saamien osinkojen verotusta koskeva yleinen väärinkäytön vastainen säännös eli veronkiertosäännös. Yleinen väärinkäytön ehkäisemistä koskeva säännös olisi poikkeus yhteisön saaman osingon verotusta koskevasta pääsäännöstä.

Yhteisön saama osinko olisi kokonaan veronalainen siltä osin kuin suoritus liittyy sellaiseen järjestelyyn tai järjestelyjen sarjaan, jonka päätarkoituksena tai yhtenä keskeisenä tarkoituksena on pykälässä tarkoitettujen veroedun saaminen vastoin pykälän tavoitetta tai tarkoitusta ja joka ei ole aito kaikki asiaan liittyvät seikat ja olosuhteet huomioon ottaen. Osinkotulon käsitte-

ly verovapaana ei ole perusteltua, kun kyse on järjestelystä tai järjestelyjen sarjasta, jolla pyritään veroedun väärinkäyttämiseen.

Ehdotettu säännös tarkoittaa, että osinkotulo, johon säännöstä sovelletaan, on kokonaan veronalaista tuloa. Jos säännös soveltuu vain osaan suorituksesta, muuhun osaan voidaan soveltaa normaaleja osinkoverosäännöksiä.

Pykälään lisättäisiin uusi 10 momentti, jonka mukaan epäaidon järjestelyn käsitteellä 9 momentin 2 kohdassa tarkoitetaan direktiivin mukaisesti järjestelyä, joka ei vastaa asian todellista taloudellista luonnetta. Säännöstä voidaan soveltaa myös järjestelyn yksittäisiin vaiheisiin tai osiin, jos näitä pidetään sellaisenaan epäaitoina. Tällöin on myös mahdollista, että säännöstä ei sovelleta järjestelyyn kokonaisuutena, jos järjestelyä muilta osin pidetään aitona. Direktiivin mukaisesti säännös voisi tulla sovellettavaksi esimerkiksi tilanteessa, jossa yhteisöt ovat itsessään aitoja, mutta joissa voitonjaon perusteena olevien osuuksien ei katsota tosiasiassa kuuluvan kyseiselle osingonsaajalle, joka on sijoittautunut jäsenvaltioon. Tällaisessa tilanteessa osuuksien omistus on ehkä siirretty järjestelyllä, jonka ominaisuudet eivät vastaa asian todellista taloudellista luonnetta. Säännöksen taustalla on tarve ehkäistä osinkotulon veroetujen väärinkäyttöä erityisesti kansainvälisissä tilanteissa.

Ehdotetun 10 momentin mukaan 9 momentin 2 kohdan säännös ei estäisi muiden säännösten tai sopimusmääräysten soveltamista, jotka ovat välttämättömiä veron välttämisen, veropetosten tai väärinkäytösten estämiseksi. Säännös ei estä soveltamasta yhteisöjen välisten osinkojen verotuksessa esimerkiksi verotusmenettelylain 28 §:n mukaista yleistä veronkiertosäännöstä tai esimerkiksi verosopimusmääräyksiä, joiden tarkoituksena on estää veron välttäminen ja sopimusmääräysten väärinkäyttö.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

Ehdotuksen taloudellisia vaikutuksia Suomelle ei ole mahdollista arvioida euromääräisesti, koska sääntelyä sovellettaisiin tapauskohtaisesti eikä yksittäisten tapausten määrä ole arvioitavissa. Ehdotetulla sääntelyllä Suomeen voisi kuitenkin kertyä ulkomailta maksettavista voitonjaoista verotuoitoja jonkin verran enemmän kuin nykyisin. Verotuoitoihin vaikuttaa sekin, muuttaako lähdevaltio kansallista sääntelyään siten, ettei suoritus ole vähennyskelpoinen.

3.2 Vaikutukset verovelvollisille

Ehdotetut säännökset kohdistuvat vain yhteisöihin. Säännökset kaventaisivat yhteisöjen välisten osinkojen verovapautta, jos suoritusta käsitellään maksajan verotuksessa eri tavalla kuin saajan verotuksessa. Kansallisesti osingon käsite on verotuksessa yhtenevä sekä maksajan että saajan osalta. Tästä syystä ehdotettujen säännösten soveltamista joudutaan käytännössä tarkastelemaan ulkomailta saatujen osinkojen osalta. Kansainvälisen kaksinkertaisen verotuksen ei kuitenkaan arvioida lisääntyvän säännösten vuoksi.

Osinkoa saavan yhteisön olisi verotustaan varten selvitettävä, onko suorituksen maksaja voinut vähentää suorituksen verotuksessaan. Osingonsaajan olisi esimerkiksi selvitettävä millaiseen sijoitukseen, sopimukseen tai järjestelyyn maksettu osinkosuoritus perustuu ja miten tällaista suoritusta käsitellään maksajan verotuksessa.

Osinkoa saavalle yhteisölle aiheutuisi näistä selvitystarpeista todennäköisesti jossain määrin hallinnollista taakkaa. Selvitystarpeen määrä kuitenkin vaihtelee merkittävästi tilanteesta riip-

puen. Ehdotettuja säännöksiä sovelletaan suorituksiin, joita Suomen verojärjestelmässä käsitellään osinkotuloina. Tällöin on tavallisesti kyse erilaisten sijoitus- tai omistusjärjestelyjen perusteella maksetuista suorituksista. Tämän vuoksi voidaan arvioida, että osingonsaajalla tavallisesti on käsitys suorituksen perusteena olevan toimen laadusta ja suoritusten luonteesta. Ehdotettujen säännösten soveltamistilanteissa on myös monesti kyse konsernin sisäisistä rahoitusjärjestelyistä. Voidaan arvioida, että monissa tilanteissa selvittämismenettelyjen hoitamiseksi tarvittavat tiedot voidaan todennäköisesti hankkia ilman kohtuutonta haittaa tai ne ovat jo verovelvollisella.

3.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Ehdotetuilla muutoksilla on vaikutuksia Verohallinnon toimintaan ja ne lisäävät Verohallinnon menoja erityisesti muutosten toteuttamisen hetkellä. Muutokset lisäävät verotuksen toimittamiseen, asiakasohjaukseen ja kansainväliseen yhteistyöhön liittyvää työmäärää. Muutos lisää myös Verohallinnon tietojärjestelmämuutoksiin liittyviä kustannuksia.

4 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Lausuntonsa esityksestä ovat antaneet Verohallinto, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Finanssialan Keskusliitto FK, Keskuskauppakamari, Suomen Tilintarkastajat ry, Suomen veroasiantuntijat SVA ry, Suomen Yrittäjät ry, emeritusprofessori Raimo Immonen, professori Reijo Knuutinen, professori Matti Myrsky, professori Seppo Penttilä ja professori Seppo Villa.

Esityksessä on otettu huomioon lausunnoissa esitetyt kannanotot. Perusteluihin on tehty muutoksia, joilla on tarkennettu ehdotetun säännöksen sisältöä. Pykälään on tehty selventäviä muutoksia.

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2016 alusta. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2016 toimitettavassa verotuksessa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 6 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 1238/2013 ja 1400/2014, uusi 9 ja 10 momentti, seuraavasti:

6 a §

Poiketen siitä, mitä edellä tässä pykälässä yhteisön saamasta osingosta säädetään, osinko on veronalaista tuloa siltä osin kuin:

- 1) se on osinkoa jakavan yhteisön verotuksessa vähennyskelpoinen; tai
- 2) kyse on sellaisesta järjestelystä tai järjestelyjen sarjasta, jonka päätarkoituksena tai yhtenä keskeisenä tarkoituksena on pykälän tavoitteen tai tarkoituksen vastaisen veroedun saavuttaminen ja joka ei ole aito kaikki asiaan liittyvät tosiseikat ja olosuhteet huomioon ottaen.

Edellä 9 momentin 2 kohdassa tarkoitettua järjestelyä tai järjestelyjen sarjaa pidetään epäaitona siltä osin kuin se ei perustu päteviin liiketaloudellisiin syihin, jotka vastaavat asian todellista taloudellista luonnetta. Mitä mainitussa lainkohdassa säädetään, ei estä sellaisten muiden säännösten tai sopimusmääräysten soveltamista, joiden tavoitteena on veron välttämisen, veropetosten tai väärinkäytösten estäminen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2016 toimitettavassa verotuksessa.

Helsingissä 1 päivänä lokakuuta 2015

Pääministeri

Juha Sipilä

Valtiovarainministeri Alexander Stubb